

Himmelen er ikke skyfri ved dette årsskifte heller

Taler

Kåre Willoch

Dato

1 januar 1984

Sted

NRK TV og radio

Omstendigheter

Nyttårstale

1 Kjære lyttere og seere,

5 Nyttår er en tid for ettertanke og besinnelse, og for håp og forventninger til det som ligger foran oss.

Vi har vel alle en følelse av at utviklingen går forttere og forttere, og at vi lever i en tid med helt usedvanlige muligheter - til godt og vondt.

10 I litteraturen er årstallet 1984 lenge blitt brukt som symbol for en frykt og en advarsel. Man har fryktet at de enkelte individer mer og mer vil bli umyndige brikker i et spill mellom upersonlige krefter, og at teknikken vil beherske menneskene, i stedet for omvendt. Andre legger meget større vekt på de rike muligheter som vitenskapen og økt produksjonsevne gir, og har tillit til at
15 menneskeånden vil løse problemene.

Nettopp fordi vi er klar over de farene som utviklingen stiller oss overfor, kan vi også make å utnytte de nye mulighetene til å skape et bedre samfunn, der mennesket føler sin egenverdi, og føler at forholdene ligger til rette det for det.

20 Vi vil videre mot et samfunn med både materiell og åndelig trygghet, og med rike valgmuligheter og utfoldelsesmuligheter for den enkelte.

Men himmelen er ikke skyfri ved dette årsskifte heller - verken hjemme eller ute. Særlig alvorlige problemer her hjemme er den bekymringsfulle arbeidsløsheten,
25 og udekkede behov i omsorgen for eldre, syke og andre svake grupper. Disse og andre problemer må jeg få komme tilbake til.

30 På den annen side bør vi heller ikke undervurdere de verdifulle resultater som er nådd, også gir oss et godt utgangspunkt for vårt felles arbeid. Vi kan og skal leve våre liv med tillit til fremtiden.

Vi kan glede oss over at det er fred og frihet i vår del av verden. Og vi vil få beholde denne fred i frihet så lenge vi sammen med våre allierte kan forene
35 freds vilje med enighet og fasthet. Men det er en skuffelse - og en kilde til dyp uro - at man ikke er kommet lenger i arbeidet for menneskerettigheter og nedrustning, og for fred og sikkerhet der ufred herjer.

Jorden er rik nok for oss alle. Menneskene har muligheter for å gjøre den trygg
40 for alle som bor på den. Men det er langt igjen til det målet. Det er for meget vold, hat, forakt og undertrykkelse til at man våger å stole på hverandre. Vi må stadig understreke menneskeverdet som mål for våre bestrebelser, både her hjemme og over hele verden.

45 Fredsprisen til Lech Walesa var en pris til en forkjemper for frihetsidealer og menneskerettigheter. Da hans hustru Danuta mottok den på sin manns vegne, ble det samtidig gitt et håndslag fra et land i frihet til et kjempende folk. Det var et gripende øyeblikk, hvor vi fikk føle spenningen mellom frihet og undertrykkelse.

50 Våre tanker går ved årsskiftet til alle de mennesker som lever i ufrihet i mange land, og som må kjempe for idealer og rettigheter som vi har så lett for å ta som en selvfølge. Alle frie demokratier må kjempe for menneskeverdet, og ikke noe sted bøye kne for tyranniet og dets menneskeforakt.

55 De nye våpen skaper frykt for krigens mareritt. Mange føler kanskje at vi står maktesløse overfor en slik skremmende mulighet, men det er heldigvis ikke sant. Arbeidet for rustningsbegrensning og tryggere fred er ikke noen håpløs oppgave, tross harde utfall og tilbakeslag under forhandlingene.

60 Det er et felles mål, både i Norge og hos våre allierte, å nå frem til en avtale som begrenser atomstyrkene i øst og vest. NATO-landene er beredt til å ta opp igjen forhandlingene om dette så snart Sovjetunionen er rede til det. Vi mener at ingen av sidene må få ha større styrker enn den annen. På den måten vil vi
65 hindre atomkrigens mareritt, ved å gjøre det krystallklart at ingen kan vinne på slik galskap.

Men vi må også arbeide for at øst og vest kan møte hverandre med større
70 gjensidig respekt. Det betyr ikke at Vesten behøver å legge skjul på sin frykt for
at Sovjet skal få overmakt, og hva det kan føre til. Men samtidig med at vi
arbeider for å hindre det, må vi bevise at det vi ønsker er samarbeid i
jevnbyrdighet.

75 President Kennedy opprettet under Cuba-krisen i 1962 en direkte telefonlinje
med den daværende sovjetiske regjeringssjefen Nikita Khrusjtsjov. Konflikten
ble løst ved at president Kennedy utnyttet sine personlige kontaktskapende
muligheter, samtidig som han ikke lot det være noen tvil om sin egen fasthet og
besluttsomhet.

80 I dagens situasjon må vi også legge vekt på en kombinasjon av fasthet og
samarbeidsvilje. Vi må få i stand konstruktive samtaler mellom øst og vest, og
engasjere oss i et bredere praktisk samarbeid. På denne måten må vi prøve
gradvis å bygge opp den nødvendige tillit mellom maktblokkene. Fra norsk side
85 vil vi delta aktivt for å komme over på en slik mer positiv linje.

Men fred og sikkerhet er ikke bare avhengig av forholdet mellom øst og vest.
Forholdet til de fattige land er også av sentral betydning - både for dem og for
oss. Nøden og vanskelighetene i utviklingslandene er meget store i dag. Selv om
90 det er begrenset hva vi kan gjøre, har vi moralsk og politisk plikt til å yte vårt
bidrag til å løse problemene.

Aksjon «Menneskeverd» som ble gjennomført i 1983 bekreftet enda en gang
det norske folks vilje og evne til å dele med andre. Vi er glade for at vi har en lang
95 rekke frivillige humanitære organisasjoner som iherdig og uegennyttig utfører et
verdifulle arbeid og supplerer samfunnets ansvar og oppgaver på både dette og
andre områder.

Også vårt land er blitt et hjem for innvandrere og flyktninger fra en rekke
100 fremmede land. De kommer fra miljøer og kulturer, og har religioner som ofte
er ukjente for oss. Vi er menneskelig forpliktet til både å respektere deres egenart
og å ta dem med i det norske samfunn. Vi må følge Fridtjof Nansens edle spor,
både i vår innsats mot nød i andre land, og i arbeidet for flyktninger og
fremmede som kommer til oss.

I år blir det 100 år siden innføringen av det vi kaller parlamentarismen i vårt land. En parlamentarisk regjering må legge vekt på å utforme sine forslag slik at de kan få flertall i Stortinget. Ofte kan det være fristende for alle partier å stå
110 kompromissløst på sitt eget syn. Men man kan ikke styre landet på den måten, når ikke noe parti har flertall alene. Vi må satse på samarbeid. Og vilkårene burde ligge godt til rette for samarbeid i et samfunn som har nådd så langt som vårt.

115 Vi kan takke generasjoners fremtidsrettede virke for vårt lands stilling i dag. Det er vår plikt å føre denne omsorg for fremtiden videre. Og heldigvis lever vi også i dag i et dynamisk samfunn, som skaper store åndelige og materielle verdier for fremtiden.

120 Som eksempler på det har jeg lyst til å nevne at vi dag har en større del av vår ungdom under utdanning enn noen gang tidligere. Og det satses mer enn noensinne før på forskning, som kan og skal gjøre fremtiden bedre og lettere. Vi må sette oss som mål å satse enda mer og bedre, og mer målbevisst. Men vi bør også verdsette det nivå vi i fellesskap har nådd.

125 La meg også nevne at nøkterne beregninger viser at vi i Norge nå har en høyere materiell levestandard enn noen gang før. Mange er likevel rammet av spesielle problemer, som vi må løse. Men de gjennomsnittlige realinntektene er bedre enn før for både pensjonister og yrkesaktive, og er steget mest for familier med
130 barn.

Men vi bør ikke glemme at vår gunstige situasjon ikke bare skyldes oss selv. Oljen har gitt oss vesentlige fordeler. Vi må bare ikke stille oss slik at vi kommer i nød dersom det virkelig skulle bli et stort prisfall på olje, noe som kan tenkes.
135 Derfor betaler vi ned på Norges gjeld til utlandet. Den er fremdeles betydelig. Men risikoen for uløselige problemer i fremtiden blir mindre når denne gjelden nå blir redusert.

En av de vanskeligste oppgavene her hjemme blir - som allerede nevnt - kampen
140 mot arbeidsløsheten, som gir grunn til dyp bekymring.

Arbeidet for å gjøre norske arbeidsplasser mer konkurransedyktige og for å skape nye, kaller på bred innsats fra både samfunnet, grupper og enkeltmennesker. Vi må satse på best mulig ledelse, omstilling til ny teknologi

og nye produkter, og samarbeidsvilje og innsatsvilje i produksjon og markedsføring. Vi har mange lysende eksempler på norske bedrifter som viser hvorledes dette kan og må gjøres.

- 150 Men vi kommer dessverre ikke forbi at tusener av norske arbeidsplasser er gått tapt i konkurranse med utlandet, fordi mange av våre produkter ble for dyre, på grunn av inflasjonen her hjemme.

- 155 Dette betyr at kampen mot prisstigningen også er en avgjørende del av kampen mot arbeidsløsheten. Derfor er det et viktig fremskritt at prisstigningen er blitt vesentlig lavere. Men tross de gode resultatene som er oppnådd, og tross fremgang i mange bedrifter, står vi fremdeles foran meget alvorlige problemer for tallrike arbeidsplasser.

- 160 Det er en gammel sannhet, men gjelder dessverre fremdeles: Hvis vi bevilger oss selv større lønnsstigning enn andre land, blir det færre arbeidsplasser. Hvis vi derimot viser samhold og måtehold, kan vi konkurrere bedre og sysselsette flere. Det kan være fristende for dem som selv har trygge jobber å se bort fra dette. Men vi må ikke glemme at jo mer en gruppe krever til seg selv, jo mindre blir det til å sysselsette andre.

- 170 Sterke pressgrupper ser det likevel som sin hovedoppgave å vinne fordeler til sine medlemmer, som oftest på bekostning av andre grupper eller hele samfunnet. Talsmenn for slike grupper sier seg sjelden fornøyd. De vil heller gi inntrykk av at på akkurat deres område er forholdene særlig dårlige. Dette skaper til sammen et falskt bilde. Det får det til å se ut som om vi har et samfunn i nedgang, mens vi i virkeligheten har større velstand og bedre vilkår på de fleste områder.

- 175 Vi har sammen råd til å vise det måtehold som trengs for å overvinne inflasjonen og arbeidsløsheten. Vi har ikke råd til å la det være.

- Større måtehold på andre områder vil også gjøre det lettere å oppfylle samfunnets forpliktelser overfor de eldre, de syke og andre svake grupper.

180

Vi blir imponert over legevitenenskapen, som gir oss stadig bedre metoder til å redde liv og helse. Samtidig rykker flere av oss opp i en alder hvor behovene for helsetjenester og omsorg vokser. Dette stiller både helsetjenesten, det sosiale

185 arbeidet og samfunnet i det hele overfor overveldende oppgaver.

Hvert år gjøres det mer for å løse også disse problemene. Det er flere som får hjelp på sykehus og sykehjem, og det er flere som får annen helsepleie eller eldreomsorg. Men vi må erkjenne at vi likevel ikke makter å dekke behovene
190 ennå. Derfor satser vi en større del enn før av nasjonalinntekten til helsetjenester og sosiale formål. Men for å løse oppgavene må vi også få en stadig mer effektiv bruk av midlene. Myndighetene og de ansatte må fortsette et aktivt samarbeid for å få bort sykehuskøer, og for å sikre bedre omsorg for svake grupper.

195 Det gjør vondt når vi ser eksempler på nød i vårt eget samfunn. Det viser at samfunnets økte innsats likevel ikke alltid når godt nok frem. Enhver slik sak er også en påminnelse i et uavbrutt arbeid for å sørge for at midlene i størst mulig grad når frem til dem som trenger dem aller mest.

200 Men hvis vi vil skape et samfunn som fyller menneskenes behov for omsorg, kontakt og nærhet, må hver enkelt av oss også føle et personlig ansvar for våre medmennesker. Vi må gjøre vårt for å styrke familie- og vennskapsbånd, og for å lette byrdene for dem som føler savn eller ensomhet, eller som strever med spesielle problemer. Omtanke må bli en viktigere del av hverdagen.

205 Bjørnstjerne Bjørnson uttrykte det slik:

Alt som lever er underlagt
kjærlighetens gjenskapermakt,
210 bliver den bare prøvet.

Klarer vi å leve litt mer etter dette, vil vi også bidra til større glede og en sterkere følelse av trygghet for den enkelte. Og nettopp det er vel noe av det viktigste vi kan arbeide for, og ønske oss for året som kommer.

215 Vi her hjemme sender ved årsskiftet varme hilsener til alle dere som er utenfor landets grenser på denne dagen.

Vi samler oss alle i de beste ønsker for vår kjære konge og hans familie og ønsker
220 hverandre et riktig godt nytt år!

Kilde
www.regjeringen.no

225

URI
<https://www.virksommeord.no/tale/himmelen-er-ikke-skyfri-ved-dette-arsskifte-heller>

230

235

240

245

250

255

260